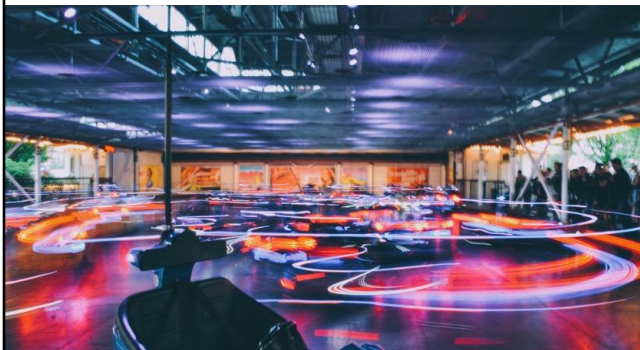

1. In Krachtig Groen Herstel hebben de gezamenlijke koepels (VNG/UvW/IPO) een gezamenlijk aanbod voor een nieuw kabinet geformuleerd op een drietal opgaven: (1) klimaat/energie (2) wonen/leefomgeving en (3) regionale economie. Daarbij is aangegeven dat decentrale overheden deze opgaven gebiedsgericht en in samenhang willen uitvoeren. Volwassen bestuurlijke en financiële verhoudingen zijn daarbij een (harde) voorwaarde.
2. 'Rol in de Ruimte' is werktitel geworden voor het verder doordenken binnen IPO van hoe zo'n integrale gebiedsaanpak eruit zou kunnen zien. En welke rol de provincies als middenbestuur daarin zouden moeten pakken.
3. Parallel aan het denken binnen IPO zijn we hier ook het gesprek over aangegaan met de andere koepels en het Rijk (ambtelijk).

ROL IN DE **RUIMTE**

Transities in de **fysieke** **leefomgeving**

Het begint met een opstelling dat provincies aanspreekbaar zijn op het behalen van resultaten op de grote opgaven in fysieke leefomgeving voor de komende 10 – 15 jaar

1. Focus ligt daarbij op transities in de fysieke leefomgeving. Het nieuwe kabinet zal naar verwachting veel extra geld uittrekken voor een aantal grote opgaven/transities. Deze transities hebben opgeteld een enorme impact op de ruimte. En ook op de brede welvaart van inwoners.
2. Wezenskenmerk van transities is dat niet alles zich aan de voorkant laat uittekenen en uitrekenen. Het zijn complexe processen, die gepaard gaan met nieuwe inzichten die schuren en kraken met de bestaande systemen. Het is belangrijk dat de vier overheden daar schouder aan schouder in optrekken.
3. Het regionaal schaalniveau is cruciaal voor een samenhangende aanpak van ruimtelijke vraagstukken. Provincies hebben gezegd: wij stappen naar voren. Wij willen binnen het Huis van Thorbecke op dat schaalniveau aanspreekbaar zijn voor resultaten (in samenhang). Natuurlijk staan er leveringsvoorwaarden tegenover levering. Maar het begint met het uitspreken van de verantwoordelijkheid die we willen nemen.

Windenergie **zon** energienetwerk **mobiliteit** CO2
biodiversiteit klimaat **stikstof** woningen **voedsel** economie
water landschap **gezondheid**

OPGAVES

1. Waar gaat het dan om? Een groot aantal ruimtelijke thema's. Bij de transitie naar schone energie (zon, wind, e.d.) gaat het (tot nu toe) om 35 TWh. Bij wonen gaat het om 900.000 woningen in de periode nu-2030 (gemiddeld 100.000 per jaar en dan ook nog energieneutraal en voor de goede doelgroepen). Bij stikstof gaat het uiteindelijk om een goede staat van instandhouding van natuur. Bij water bijvoorbeeld om het voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn.
2. Verwachting is dat het nieuwe kabinet in ieder geval met drie geclusterde opgaven aan de slag wil: (1) klimaat/energie (2) wonen/bereikbaarheid/werklocaties (3) stikstof/landbouw/natuur. De kunst is om deze drie sporen op gebiedsniveau samen te brengen. Nu zijn het vaak afzonderlijke trajecten met eigen tafels, een eigen dynamiek, eigen instrumenten etc. (Dat is het bruggetje naar gebieden....)

In gebieden komt alles samen

1 provincie
13 gemeenten
2 waterschappen

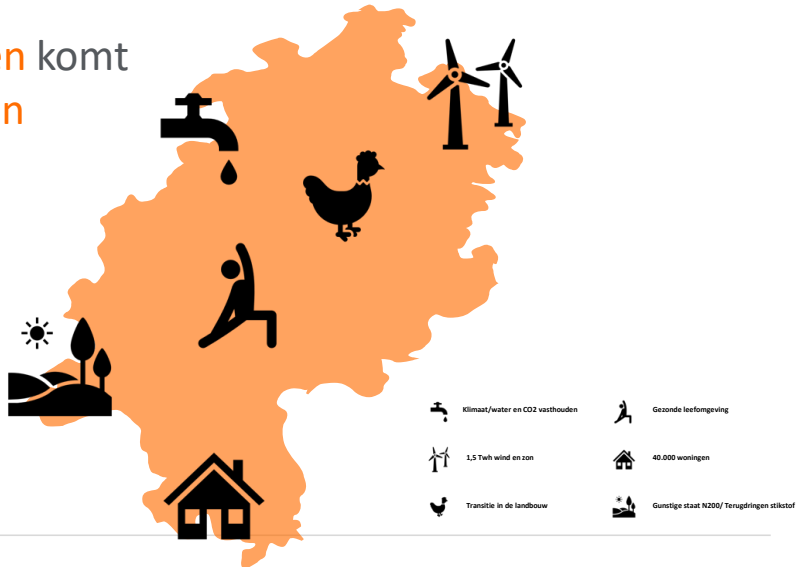
120.000 hectare oppervlakte

2900 boeren

5 Natura2000 gebieden

7 regionale horizontale
arrangementen (waarvan 2
RES, 1 NOVI, 1
verstedelijking, 2 regiodeal,
1 klimaatadaptatie).

Daarnaast een stikstofaanpak
in ontwikkeling.

 Interprovinciaal Overleg
van en voor provincies

1. Belangrijke boodschap: in gebieden komt alles samen. Daar ontstaan kansen voor synergie (het één een oplossing voor het ander). Daar ontstaat ook de noodzaak tot keuzes (niet alles kan overal). Dat veronderstelt wel dat we de relevante opgaven in samenhang beschouwen.
2. Dit is een fictief gebied, maar het zou zo ergens in Nederland kunnen liggen. Stapeling aan opgaven (rechts). En een behoorlijk aantal regionale samenwerkingsarrangementen: tussen overheden, vaak met andere partijen.
3. De kunst is om meer samenhang te organiseren. In plaats van 7 trajecten met aandacht voor mee-koppelen naar (idealiter) 1 onderliggend traject om inhoudelijk en procesmatig de samenhang (tot op zekere hoogte) te borgen. Ook om het gesprek met inwoners goed te kunnen voeren en uiteindelijk tot democratisch gelegitimeerde keuzes te komen. Last but not least: een samenhangende langjarige programmering van de uitvoering (want de aanpak van grote opgaven/transities vraagt een perspectief dat verder rijkt dan 1 kabinetsperiode (of 1 collegeperiode).

Complexiteit vraagt next level in samenwerking:

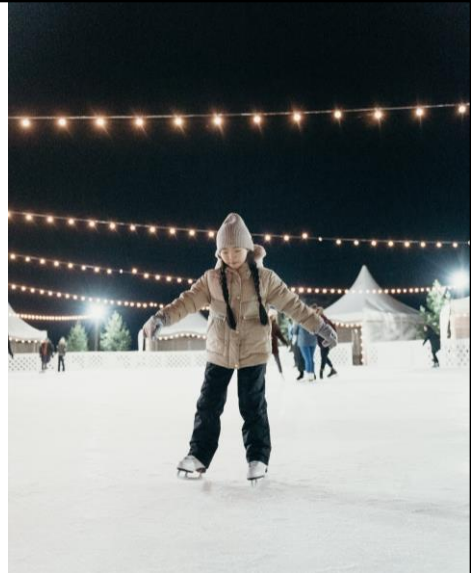
- resultaten borgen
- volwassen bestuurlijke en financiële verhoudingen
- Rijk (ook) als partner in de uitvoering
- samen uit, samen thuis!

1. De complexiteit van het samenstel aan opgaven waarvoor we staan is enorm. Als we alleen al kijken naar de impact op de ruimte zegt de RLI in haar recente advies 'Geef richting, maak ruimte!' dat Nederland fundamenteel op de schop moet.
2. De Raad geeft ook aan dat verbeteringen op het vlak van regie, bestuurlijke organisatie, uitvoeringskracht, burgerparticipatie en samenwerking nodig zijn. Wij noemen dat 'een next level in samenwerking' tussen overheden onderling ('werken als één overheid'), *in* en *met* de samenleving.
3. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn:
 - resultaten (daar gaat het uiteindelijk om) borgen,
 - herstel van evenwichtige en volwassen verhoudingen in de bestuurlijke en financiële verhoudingen (zie o.a. ROB advies 'Rust-reinheid-regelmaat'),
 - het Rijk niet alleen als aangever van doelen en kaders, maar ook als een betrokken uitvoeringspartner met gevoel voor wat er in de regio speelt
 - Erop mogen vertrouwen dat we onvoorziene hobbels en kuilen die we onderweg op ons pad tegen komen samen oplossingsgericht nemen (niet wie is er van, maar wie kan wat bijdragen aan de oplossing moet daarbij centraal staan).

Aanpak: **leren door te doen**

- Lerende evaluaties als basis voor verantwoording + leren
- Professionaliseren decentrale kennisnetwerken
- Verbinden nationale kennisinfrastructuur met de uitvoering

1. Bij het oplossen van complexe problemen past een aanpak van 'leren door te doen'. Gaat hier om leren in gebieden, leren tussen gebieden en leren op systeemniveau (bijvoorbeeld: wat leren we hiervan voor het beleid of over noodzakelijke condities die we moeten creëren)
2. Zo'n leeromgeving zullen we moeten creëren. Een lerende evaluatie bij een integrale gebiedsaanpak kan een belangrijke bouwsteen zijn. Als basis voor het leren. Ook als transparant instrument van verantwoording. Door lerende evaluaties tussen gebieden te verbinden, kan ook tussen gebieden en op systeemniveau geleerd worden.
3. Dat vraagt een stevige kennisinfrastructuur, niet alleen op nationaal niveau (planbureaus, kennisinstellingen, adviesraden), maar juist ook verbonden met de uitvoering. Al dan niet via decentrale kennishubs, provinciale planbureaus e.d. Het ontsluiten en benutten van kennis voor de uitvoering is cruciaal. Uiteindelijk moet kennis ten dienste staan van maatschappelijke resultaten. En die bereik je in de uitvoering.

HUIS VAN THORBECKE

We werken en presteren **Horizontaal**

We borgen resultaten en voortgang
Verticaal

1. We maken bij onze gebiedenaanpak een onderscheid tussen de verticale en de horizontale relatie van overheden in het Huis van Thorbecke. Beide zijn nodig, maar goed om ze te onderscheiden.
2. De basis voor resultaten 'in de ruimte' is de samenwerking 'als één overheid'. Op basis van onderlinge afspraken wie wat bijdraagt en op basis van wederkerigheid. Het Rijk als betrokken uitvoeringspartner hebben we daar bij nodig. Ook omdat transitie onderweg zullen schuren met bestaande kaders. Of omdat nieuwe inzichten ontstaan die om bijsturing van beleid of afspraken vragen. Dit is de horizontale relatie.
3. Voor borging van afspraken (monitoring, escalatie, bijsturing) gebruiken we de verdiepingen van het Huis van Thorbecke. Daarmee leggen we vast wie primair waar voor verantwoordelijk is (en daar ook regie op voert). Dit is de verticale relatie.
4. We vragen aan het Rijk om een éénduidige systematiek van sturing en samenwerking. Dus niet allerlei opgavespecifieke afspraken met eigen regionale vertaalslagen. Gewoon in de basis 12 afspraken met provincies (1 per provincie) over de te leveren resultaten op de grote opgaven en transitie. Provincies vertalen dit door naar afspraken met gemeenten en waterschappen.
5. Provincies nemen bovendien initiatief om dit door te vertalen naar logische en herkenbare horizontale samenwerkingsarrangementen. Dat moet, wil het ook voor het Rijk zijn bij te benen, op een redelijk regionaal schaalniveau, waar we de grote opgaven in samenhang bezien en de uitvoering in samenhang programmeren. Denk orde grootte aan Zeeland, Friesland, Flevoland, Twente, Brainport, Gelderse Vallei, Zuid Limburg. Het is aan provincies om dat samen met de andere overheden (en andere deelnemers aan zo'n arrangement) in te vullen. We maken gebruik van al het voorwerk uit de RES-en, de verstedelijkingsstrategieën, klimaatadaptatieplannen etc.
6. Bij logische gebieden die provinciegrensoverschrijdend zijn zorgen betrokken provincies (expliciet) voor een heldere coördinatie.

Eenheid en Verscheidenheid

Verticale verantwoordelijkheid:

- Initiatief voor horizontaal gebiedsarrangement
- Integrale aanpak
- Van elkaar leren (leren door te doen)

Horizontaal arrangement biedt ruimte voor verschillen:

- Opgavenmix
- Inspelen op gebiedseigen kracht
- Rol provincie (niet persé trekker)
- Dansen met schalen

Aanspreekbaar als **Gebiedsregisseur:**

- Resultaten in samenhang
- Democratisch gelegitimeerd
- Als één overheid
- Met inwoners
- Kracht van het gebied benutten

1. Waarop we aanspreekbaar willen zijn.
2. Waarbij we ook een aantal condities nodig hebben in de sfeer van volwassen bestuurlijke en financiële verhoudingen ('rust-reinheid-regelmaat'), regie van het Rijk op een éénduidig sturings- en samenwerkingsmodel, een balans tussen ambities en middelen (niet alleen financieel, ook capaciteit, kennis, ondersteunend instrumentarium) en ruimte om te leren door te doen.
3. Dit is een groeitraject: gaat met vallen en opstaan en af en toe een prachtige 'oei ik groei' ervaring!

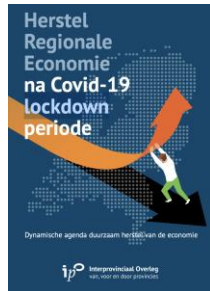

Ontwikkelingen in de tijd

KRACHTIG GROEN HERSTEL VAN NEDERLAND

Interprovinciaal Overleg
Herstel van de Nederlandse economie na de coronacrisis
Dynamische agenda duurzaam herstel van de economie

**Herstel
Regionale
Economie
na Covid-19
lockdown
periode**

Dynamische agenda duurzaam herstel van de economie

ip Interprovinciaal Overleg
van en voor provincies

**STIKSTOF
PLAN
VAN DE
PROVINCIES**

ip
Interprovinciaal Overleg

ip Interprovinciaal Overleg
van en voor provincies

Klik op de afbeeldingen en open de documenten.